

Musiqiy-pedagogik hamkorlikni rivojlantirish imkoniyatlari

Sadoqat Samatovna Ashurova
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: O'zbekistonning milliy musiqiy an'analarini saqlab qolish va targ'ib etish, xalq qo'shiqlari, maqom va an'anaviy ijrochilik uslublari adabiyotlarda keng ko'rib chiqilgan. Bu borada xalq madaniyatini o'quv dasturlariga integratsiyalash orqali milliy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazish masalalari yoritilgan. Innovatsion texnologiyalar va qo'shma loyihalar orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish, ta'lim jarayonini interaktiv va samarali qilish imkoniyati mavjud. O'quvchilarning musiqiy ta'limini yanada boyitish maqsadida san'at maktablari va umumta'lim maktablari o'rtasida almashinuv dasturlarini joriy etish muhimdir. Bunday dasturlar orqali o'quvchilar turli muhitlarda ta'lim olib, ijodiy rivojlanishlariga ko'maklashuvchi tajriba orttiradilar.

Kalit so'zlar: milliy musiqiy an'analar, ijrochilik uslublari, musiqiy ta'lim, xalq qo'shiqlari, innovatsion texnologiyalar, qo'shma loyihalar, san'at maktablari

Opportunities for the development of musical and pedagogical cooperation

Sadoqat Samatovna Ashurova
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: The preservation and promotion of national musical traditions of Uzbekistan, folk songs, maqom and traditional performance styles have been widely discussed in the literature. In this regard, the issues of conveying national values to the younger generation through the integration of folk culture into educational programs are highlighted. There is an opportunity to increase the creative potential of students through innovative technologies and joint projects, make the educational process interactive and effective. In order to further enrich the musical education of students, it is important to introduce exchange programs between art schools and general education schools. Through such programs, students receive education in different environments and gain experience that contributes to their creative development.

Keywords: national musical traditions, performance styles, music education, folk songs, innovative technologies, joint projects, art schools

Musiqiy-pedagogik hamkorlikning mohiyati va ahamiyati quyidagicha: musiqa ta'limi har bir yosh bolada ijodiy fikrlash, musiqani anglash va uni to'g'ri baholash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa darslari asosiy fanlardan biri sifatida o'tiladi, biroq ko'plab hollarda bu darslar o'quvchilarning chuqur musiqiy bilim olishiga yetarlicha ta'sir ko'rsatmaydi. Shu sababli, maxsus musiqa maktablari bilan hamkorlik qilish orqali quyidagi natijalarga erishish mumkin:

- O'quvchilarning musiqiy saviyasini oshirish;
- Ijodiy qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirish;
- Musiqa san'atiga qiziqish uyg'otish;
- O'zbek milliy musiqasi va jahon musiqiy merosiga hurmat uyg'otish.

Musiqiy-pedagogik hamkorlik ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ularning estetik didini shakllantirish va musiqiy bilimlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Musiqiy-pedagogik hamkorlik nafaqat o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro aloqani mustahkamlash, balki turli ta'lim muassasalari, ijodiy jamoalar va san'at vakillari o'rtasidagi tajriba almashish imkoniyatlarini ham yaratadi.

Musiqiy ta'lim jarayonida pedagogik hamkorlik quyidagi jihatlarida muhim rol o'ynaydi:

1. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot - o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ularni ijodiy faoliyatga yo'naltirish uchun qulay muhit yaratish.

2. Ota-onalar bilan hamkorlik - o'quvchilarning uy sharoitida ham musiqiy ta'lim olishlari va amaliy mashg'ulotlarini qo'llab-quvvatlash.

3. Ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik - maktab, musiqa maktablari va san'at muassasalari o'rtasida o'zaro tajriba almashish.

4. Ijodiy tashkilotlar va san'atkorlar bilan hamkorlik - professional musiqachilar, kompozitorlar va san'at jamoalari bilan o'zaro aloqalarni mustahkamlash.

1. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari musiqiy ta'limni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Onlayn darslar, virtual konsertlar va interaktiv platformalar orqali o'quvchilarga yanada keng imkoniyatlar yaratilmoqda.

2. Hamkorlikdagi loyihalar tashkil etish

Maktab va musiqa muassasalari o'rtasida qo'shma konsertlar, ijodiy tanlovlar va seminarlar tashkil qilish musiqiy ta'lim jarayonini yanada boyitadi. Bu esa o'quvchilarning musiqiy savodxonligini oshirish va ularning iqtidorini yuzaga chiqarishga yordam beradi.

3. Musiqiy-pedagogik metodlarni takomillashtirish

An'anaviy usullar bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Masalan, musiqiy o'yinlar, interfaol dars usullari va ijodiy topshiriqlar yordamida o'quvchilarni faol ishtirok etishga rag'batlantirish mumkin.

4. Milliy va jahon tajribasidan foydalanish

Dunyoning turli mamlakatlarida musiqiy ta'lim bo'yicha ilg'or tajribalar mavjud bo'lib, ularni o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishi mumkin. Ayniqsa, turli xalqaro musiqiy festival va anjumanlarda ishtirok etish o'qituvchi va o'quvchilar uchun katta foyda keltiradi.

Musiqiy ta'lim va tarbiya jarayonida pedagogik metodlarning samaradorligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim tamoyillariga asoslangan holda musiqiy-pedagogik metodlarni takomillashtirish orqali o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va musiqiy savodxonligini oshirish mumkin.

Musiqiy ta'limda qo'llaniladigan metodlar turlicha bo'lib, ular o'quvchilarning yoshiga, qobiliyatiga va musiqiy tajribasiga qarab tanlanadi. Quyidagi asosiy metodlarni ajratish mumkin:

1. An'anaviy metodlar - Ushbu yondashuv nazariy bilimlar va amaliy mashg'ulotlarni uyg'unlashtirishga asoslangan. O'qituvchi tomonidan musiqa nazariyasi, nota savodxonligi va cholg'u chalish texnikasi o'rgatiladi.

2. Faoliyatga asoslangan metodlar - Bu metodlar orqali o'quvchilar bevosita musiqiy ijod bilan shug'ullanib, bilimlarini mustahkamlashadi. Masalan, xor ijrochiligi, ansambl va yakka ijro, musiqiy improvizatsiya kabi mashg'ulotlar shular jumlasidandir.

3. Interaktiv metodlar - Zamonaviy ta'limda muhim o'rin tutadigan bu yondashuv o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. O'zaro muloqot, bahs-munozara, loyiha ishlari, musiqiy o'yinlar va texnologik vositalardan foydalanish interaktiv metodlar sirasiga kiradi.

4. Innovatsion metodlar - Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda, raqamli musiqa platformalari, onlayn darsliklar va multimediya vositalari orqali ta'lim berish samaradorligini oshirish mumkin.

Musiqiy-pedagogik metodlarni takomillashtirish yo'llari

1. Yangi texnologiyalardan foydalanish - Virtual darslar, mobil ilovalar va interaktiv dasturlar orqali musiqa o'qitishning yangi usullarini tatbiq etish lozim.

2. O'quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini inobatga olish - Har bir o'quvchining individualligini hisobga olgan holda, moslashtirilgan metodlardan foydalanish tavsiya etiladi.

3. Ijodiy yondashuvni rivojlantirish - O'quvchilarni faqat tayyor bilim bilan cheklab qo'ymasdan, ularni ijod qilishga undash, yangi musiqa asarlarini yaratishga rag'batlantirish kerak.

4. Hamkorlikka asoslangan o'qitish - Jamoaviy ish usullari, masalan, ansambl va orkestr mashg'ulotlarini kengaytirish orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlash va hamkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin.

Umumiy o'rta ta'lim maktablari va musiqa maktablari o'rtasidagi musiqiy-pedagogik hamkorlik o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochishda, ularning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirishda va milliy musiqa madaniyatini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bu boradagi hamkorlikni yanada kuchaytirish uchun pedagoglar, ota-onalar va jamiyatning boshqa qatlamlari birgalikda harakat qilishi lozim. Ana shundagina yosh avlod musiqiy madaniyatni chuqur anglab, uni hayotining ajralmas qismiga aylantira oladi. o'quvchilarning musiqiy bilim va ko'nikmalari ularning badiiy didini, ijodiy qobiliyatlarini va madaniy merosni o'rganish jarayonini boyitadi. Shu bois, har bir o'quvchi uchun musiqiy ta'limni rivojlantirish muhim hisoblanadi.

Xulosa qilib aytsek, musiqiy-pedagogik hamkorlikni rivojlantirish zamonaviy ta'lim jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchilar, o'quvchilar, ota-onalar va san'at vakillari o'rtasidagi samarali hamkorlik musiqiy ta'lim sifati va uning ommaviyligini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy texnologiyalar, innovatsion usullar va xalqaro tajribadan foydalanish orqali musiqiy-pedagogik hamkorlikning imkoniyatlarini kengaytirish mumkin. Shu sababli, bu jarayonni doimiy ravishda takomillashtirish va qo'llab-quvvatlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Musiqiy bilim va ko'nikmalarning shakllanishi o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu nafaqat ularning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, balki axloqiy va estetik qarashlarini ham shakllantiradi. Shu sababli, maktablarda musiqa ta'limiga e'tibor qaratish muhimdir. Musiqiy-pedagogik metodlarni takomillashtirish zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan samarali o'qitish tizimini yaratishga xizmat qiladi. Innovatsion yondashuvlar, shaxsiylashtirilgan ta'lim va ijodiy metodlar yordamida o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning san'atga bo'lgan mehrini shakllantirish mumkin. Shu sababli, pedagoglar doimiy ravishda o'z metodlarini yangilab borishlari va zamonaviy usullarni amaliyotga joriy etishlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Дизли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. Science and Education 3 (9), 416-421.

2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. Science and Education 3 (10), 533-539.

3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. Scientific progress 2.

4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 145-150.

5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. Scopus, musical education., 705-709.

6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. Web of Science Magazine, 1052-1059.

7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. Web of Science Magazine, 375-379.

8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. Melody. Theme. Web of Science 2, 720-728.

9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. musical education - Web of Science, 1044-1051.

10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. Scientific progress, 2.

11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2 (№ 4), 955-960.

12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. Science and Education 3 (5), 1556-1561.

13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. Science and Education 3 (5), 1570-1576.

14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. Science and Education 3 (5), 1562-1569.

15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. Science and Education 3 (5), 1326-1331.

16. К.Б. Холиков. Musical pedagogy and psychology. Bulletin of science and education. 99 (21-2), 58-61.

17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. Science and Education 3 (5), 1549-1555.

18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. Science and Education 3 (5), 1542-1548.

19. К.Б. Холиков. Methods of musical education through education in universities. musical education - Web of Science 3 (66), 57-60.

20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.

21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.

22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.

23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.

24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.

25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.

26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.

27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.

28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.

29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.

30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.